

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА АКАДЕМІЧНОГО ТА ЕСТРАДНОГО ВОКАЛУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи
О. Б. Жильцов
2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЛЬНИЙ СПІВ

галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність – 025 Музичне мистецтво (Сольний спів)

Освітній рівень - Перший («бакалаврський»)

III курс

2017-2018 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код
Начальник відділу
моніторингу якості

Програма № 0988/17
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« 20 17 »

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

А. О. Таранник

Робоча програма навчальної дисципліни «Сольний спів» для студентів 3 курсу за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» (Сольний спів) першого («бакалаврського») освітнього рівня.

Розробники: **Тетеря Віктор Михайлович**, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв.

Протокол від «06» вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри
академічного та естрадного вокалу Ю. В. Мережко

Пояснювальна записка

У робочій навчальній програмі з навчальної дисципліни «Сольний спів» враховані такі особливості організації навчального процесу та норми опрацювання навчального матеріалу, як програмні вимоги у поєднанні з підбором навчального вокального репертуару з урахуванням вокально-виконавських та музичних здібностей і естетичних уподобань, критерії оцінювання тощо. Досягнення студентів на практичних заняттях з вище вказаної навчальної дисципліни контролюються протягом навчального року за змістовими модулями в кожному семестрі.

Мета дисципліни – розкрити студентам перспективу професійного розкриття та розвитку свого творчого потенціалу, оволодіти всіма можливостями співацького голосу, розумінням та виконавською майстерністю вокальних академічних творів у збагаченому синтезі музики, слова, пластики, емоційної акторської виразності, допомогти у розширенні творчої уяви та вихованні естетичного смаку.

Поряд з практичним навчанням співу, завданням навчальної дисципліни є виховання у студентів творчої волі, прагнення до самовдосконалення, формування художнього стилю, розширення світогляду, знайомства з найкращими зразками академічної музики вітчизняних та зарубіжних композиторів.

Робоча програма враховує також вимоги фахової підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня мистецького спрямування. Робота викладача зі студентами проводиться безпосередньо на практичних заняттях.

Основною формою проведення занять є практичне (індивідуальне) заняття з викладачем, проте для творчого осмислення ідей і положень курсу академічного співу студенти повинні обов'язково самостійно готуватися до занять.

До робочої програми додається перелік понять і основних вмінь, оволодіння якими є обов'язковим для кожного студента, а також список рекомендованої літератури з навчальної дисципліни "Сольний спів".

Критерієм оцінювання знань, умінь і навичок студента є не стільки обсяг матеріалу, що залишився у пам'яті, скільки вміння його аналізувати, узагальнювати, активно і творчо використовувати в процесі самовираження мистецького задуму на практиці.

Робоча програма розрахована на III курс першого (бакалаврського) освітнього рівня: 99 годин практичної, 13 годин самостійної роботи, 30 годин семестровий контроль, 8 годин модульний контроль. У ній подано орієнтовний тематичний план з розподілом навчального часу на вивчення окремих тем за курсами і семестрами навчання.

Визначальна форма обліку успішності студентів – навчальні, тематичні модулі та семестрові форми контролю.

Зміст робочої програми обговорено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Методичні рекомендації

Головними завданнями навчання з "Сольного співу" є:

- Розкрити та розвинути природні властивості голосу в повному діапазоні та найкращому тембровому забарвленні.
- Оволодіти прийомами вокальної техніки, емоційно-динамічною виразністю звуку на основі професійного усталеного дихання, сформуванню вокальні навички.
- Розширити музичні уявлення, відчувати музичну форму цілого твору, розвиток та завершеність окремих фраз, логіку розвитку кульмінації.
- Надати відомості про музичну спадщину оперного мистецтва, залучити до культури співочого виконавства та розвинути художньо-виконавський смак на традиціях попереднього історичного досвіду.
- Оволодіти прийомами звукового відображення різних відтінків психологічного стану людини.
- Оволодіти музичною термінологією.
- „Чути інтонацію” як вираз змісту твору, аналізуючи інтонаційний ряд через зіставлення слова з мелодикою, ритмом, теситурою.
- Майбутній фахівець повинен вміти осмислювати та виконувати академічний твір в синтезі музики, слова та акторської виразності.
- Розкривати задум твору в усіх аспектах проявів сутності людини, якими є щирість мови душі, енергетична реалізація почуття, емоції, пластики руху.
- Володіти вмінням професійного спілкування зі слухачем на сцені.
- Навчитись вирішувати проблему вокально-педагогічного репертуару, збагачення його для майбутньої практичної роботи.
- Навчитись любити та поважати свій голос, дотримуватись усіх норм та правил охорони здоров'я та працездатності вокального апарату.

Методика професійного виховання майбутнього академічного співака повинна охоплювати різні аспекти його творчого життя, різнобічно формувати його особистість в широкому розумінні цього слова. Адже багато є і буде артистів на сценах всього світу, і тільки той артист має право на суспільне визнання, талант якого натхнений колоритом та невичерпними духовними цінностями рідного народу. Тому бажано в навчально-виховному процесі використовувати творчі національні традиції української пісенної культури. Доцільно також використовувати репертуар з пісенних культур

інших народів світу, який побудований на високих зразках світової класичної музичної літератури.

Для здійснення широкого комплексу дій, спрямованих на виховання академічного співака, необхідна база, яка повинна забезпечити умови для проведення навчального процесу, а саме: кабінет, де проходять практичні індивідуальні заняття з "Сольного співу", фортепіано.

Прямим впливом на аудиторію є те, що різні виконавці відрізняються один від одного не лише жанром, репертуаром і майстерністю, а також манерою та артистичністю, одним словом - "іміджем". Тому треба акцентувати увагу на створенні власного, неповторного образу.

Репертуар для академічного виконавця є основним фактором всієї його творчості. Для будь-якого музиканта репертуар є найважливішою ланкою його професійної діяльності. Тому постійне акцентування уваги на формуванні репертуарної політики є першочерговим у вихованні смаку та культури студента.

Всі виступи студентів аналізуються на засіданнях кафедри академічного та естрадного вокалу.

Таким чином, система навчання академічного співака надає йому не тільки повноцінну професійну підготовку, але й створює умови для творчого виявлення особистості майбутнього виконавця та викладача, що й сприяє подальшому розвитку академічної вокальної культури України.

Перелік обов'язкових умінь, навичок, вправ і комбінацій, які повинен виконувати студент

1. З майстерністю володіти своїм голосом і технікою академічного виконавства, виявляючи найкращі темброві барви голосу та звукову своєрідність:

- опанувати та постійно удосконалювати уміння професійного співочого дихання;
- досконало володіти високою позицією звучання голосу;
- в усій повноті оволодіти яскравим звучанням головного та грудного резонаторів;
- мати ідеально точну інтонацію звуковедення;
- володіти відшліфованою професійною мовою.

2. Професійно розвинути свій творчий потенціал та розширити особисті художні уявлення.

3. Удосконалити природні динамічні, емоційні, енергетичні властивості своєї особистості.

4. Професійно ретельно розспівуватись.

5. Виявляти свій акторський талант, вміти відчувати академічний твір як мікросвіт з його живими почуттями, емоційно-психологічними переживаннями, яскравими енергетичними проявами.

6. Розкривати задум авторів твору, втілюючи його зміст у виконання засобами свого особистого осмислення, наділяючи творчий образ

- сценічною виразністю.
7. Мати широкі творчі уявлення та володіти прийомами академічного виконавства.
  8. Мати музичну ерудицію, володіти музичною термінологією.
  9. Формувати свій виконавський репертуар, осмислено відбираючи твори, які відповідають високим критеріям професіоналізму, сучасному інтелектуальному погляду та які будуть відповідати особистому артистичному іміджу.
  10. Мати вихований естетичний смак.
  11. Володіти майстерністю професійного спілкування зі слухачем на естраді.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

І. ОПИС ПРЕДМЕТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЛЬНИЙ СПІВ»

Курс : V-VI	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>5 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (годин на рік): <i>150 години</i></p> <p>III к. 5 сем. – <i>90 годин</i> 6 сем. – <i>60 годин</i></p>	<p style="text-align: center;"><i>0202 «Мистецтво»</i></p> <p style="text-align: center;"><i>6.02020401 «Музичне Мистецтво»</i></p> <p style="text-align: center;">Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«бакалаврський»</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: III Семестр: 5,6</p> <p>Практичні заняття: <i>99 година</i></p> <p>Самостійна робота: <i>13 годин</i></p> <p>Семестровий контроль 30 годин</p> <p>Модульний контроль: <i>8 годин</i></p> <p>Вид контролю: <i>Залік - 5 семестр</i> <i>Екзамен 6 семестр</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу, теми	Кількість годин				
	Усього:	Із них:			
	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль	СЕМЕСТРОВИЙ контроль	
III курс, 5 семестр					
Тема 1. Вирівнювання звучання голосних в поєднанні з приголосними. Техніка функціонування артикуляційного апарату. Закріплення навиків звукоутворення. техніки дихання.	54	45	6	3	
Тема 2. Літературний текст та музика. Подальше розширення творчих уявлень студента.	36	12	6	3	15
Усього:	90	57	12	6	15
III курс, 6 семестр					
Тема 3. Удосконалення техніки співу. Вирівнювання тембрального забарвлення голосу. Закріплення умінь у вправах та вокалізі. Творче опрацювання репертуару.	30	30			
Тема 4. Закріплення знань та умінь з фаху. Удосконалення творчих уявлень студента.	30	12	1	2	15
Усього:	60	42	1	2	15

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 (III КУРС, 5 СЕМЕСТР)

Тема 1. Вирівнювання звучання голосних в поєднанні з приголосними. Техніка функціонування артикуляційного апарату. Закріплення навиків звукоутворення.

Тема 2. Літературний текст та музика. Подальше розширення творчих уявлень студента.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 (III КУРС, 6 СЕМЕСТР)

Тема 3. Удосконалення техніки співу. Вирівнювання тембрального забарвлення голосу. Закріплення умінь у вправах та вокалізі. Творче опрацювання репертуару.

Тема 4. Закріплення знань та умінь з фаху. Удосконалення творчих уявлень студента.

IV. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЛЬНИЙ СПІВ»

Разом: 120 годин, практичні заняття –99 годин, самостійна робота – 13 годин, модульний контроль –8 години

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II	
Назва модуля				
Кількість балів за модуль	658,5		446	
заняття	1	2	3	4
годин	45	12	30	12
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Вирівнювання звучання голосних в поєднанні з приголосними. Техніка функціонування артикуляційного апарату. Закріплення навиків звукоутворення.	Літературний текст та музика. Подальше розширення творчих уявлень студента.	Удосконалення техніки співу. Вирівнювання тембрального забарвлення голосу. Закріплення умінь у вправах та вокалізі. Творче опрацювання репертуару.	Закріплення знань та умінь з фаху. Удосконалення творчих уявлень студента.
1039,5 балів	$(10+0.5)*45=472,5$ б.	$(10+0.5)*9=126$ б.	$(10+0.5)*10=315$ б.	$(10+0.5)*7=126$ б.
Самостійна робота 65 балів	$5*6=30$ б.	$5*6=30$ б.		$5*1=5$ б.
Види поточного Контролю 75балів	Модульна контрольна робота (прослуховування 25 балів)	Модульна контрольна робота (прослуховування 25 балів)		Модульна контрольна робота (прослуховування 25 балів)
Підсумковий контроль				
Всього 708,5 балів, коефіцієнт 7,085			Всього 471 балів, коефіцієнт 7,85	

IV. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Зміст завдання	Години на виконання, передбаченні ТП	Література	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I (III курс, 5 семестр)						
1.	Вирівнювання звучання голосних в поєднанні з приголосними. Техніка функціонування артикуляційного апарату. Закріплення навиків звукоутворення.	<p>Вирівнювання звучання голосних в поєднанні з приголосними; техніка функціонування артикуляційного апарату; закріплення навиків звукоутворення та техніки дихання. На самостійне відпрацювання студентів відводиться 10 годин.</p> <p>Закріплюючи навиків, отриманих на уроках, домогтися однорідності та приблизності співу голосних (в поєднанні з приголосними) при повному збереженні притаманного їм колориту звучання, слідкуючи за легкістю та чіткістю координації функції артикуляційного апарату).</p> <p>Спів – вид музично-виконавського мистецтва, де музичне виконання органічно поєднується з необхідністю виразного донесення мовного тексту. Перед голосовим апаратом ставиться завдання не лише формування красивого музичного співецького тону. Але і одночасного ясного і чіткого донесення до слухача сенсу слів поетичного тексту.</p> <p>Дикційна чіткість – необхідне якість професійного співака. Вокалізація та слово - дві сторони єдиного процесу співу, що взаємодіють один на одного, оскільки робляться єдиним голосовим апаратом. У артикуляції мовних звуків беруть участь численні м'язові органи ротоглоткового каналу: губи, мова, м'яке небо, зів, глотка. Тому основне завдання стає робота артикуляційного апарату разом з навичками звукоутворення та правильної,</p>	6	<p>Основна 2, 6, 7, 25, 33, 38, 41, 45, 50</p> <p>Додаткова 12, 15, 35, 44.</p>	Опитування, прослуховування	30

		якісної техніки співацького дихання.				
2.	Літературний текст та музика. Подальше розширення творчих уявлень студента.	<p>Літературний текст та музика; подальше розширення творчих уявлень студента. На самостійне відпрацювання студентові відводиться 11 годин.</p> <p>Від початку роботи над твором, виконавець повинен ретельно та уважно вивчити його. Для цього потрібно проаналізувати твір з боку його музичної структури, знайти найбільш важкі місця та продумати способи їх подолання, намітити загальний план виконання.</p> <p>Аналіз музичної структури - розбір окремих побудов, виявлення періодів, речень, фраз - допоможе студентові здолати багато труднощів, що полягають в цьому творі. Встановити роль супроводу, який допомагає у розкритті художнього образу.</p> <p>Особливе та найголовніше місце має літературний текст та його підтвердження у музиці. У відтворенні образу основна робота полягає у відпрацювання тексту, яка повністю залежить від вірного логічного наголосу і є сенсом усього сказаного поетом. При логічному аналізі тексту необхідно уважно розібратися в синтаксичній конструкції фраз, для того, щоб при читанні (а також і в співі) з особливою точністю і чіткістю були виділені слова, пов'язані один з одним по сенсу.</p> <p>Глибоко осмислюючи, проаналізувати виконуваний твір, відкриваючи задум авторів. Треба розставляти смислові акценти, логіку смислового розвитку всього твору, його кульмінації та завершення. Прослідкувати логіку втілення поетичного задуму в музиці, в її інтонації, теситурі, темпоритмі тощо.</p>	6	<p>Основна 2, 6, 7, 25, 33, 38, 41, 45</p> <p>Додаткова 12, 15, 35, 44.</p>	Опитування, прослуховування	30

№ з/п	Тема	Зміст завдання	Години на виконання, передбаченні ТП	Література	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль II (III курс, 6 семестр)						
3.	Закріплення знань та умінь з фаху. Удосконалення творчих уявлень студента.	Закріплення знань та умінь з фаху. Удосконалення творчих уявлень студента З перших кроків професійного розвитку майбутнього співака необхідно прищеплювати інтерес до творчого мислення, до аналізу виконуваного твору, його музичної мови та до розкриття рис образу поетичного тексту. Викладач повинен навчити вмінню розкривати підтекст, слідкуючи за логікою смислового розвитку фрази, за емоційно-музичним наповненням та динамікою розвитку кульмінації твору. На уроках естрадного співу необхідно постійно розширювати творчий музичний кругозір студента та виховувати естетичний смак. 11 годин.	1	Основна 2, 6, 7, 25, 33, 38, 41, 45 Додаткова 12, 15, 35, 44.	Опитування, прослуховування	5

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з навчальної дисципліни «Сольний спів» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності Модуль 1	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування індивідуальних занять	0.5	57	28,5
2.	Робота на індивідуальних заняттях	10	57	570
3.	Модульні контрольні роботи	25	1	25
4.	Самостійна робота	5	12	60
	Всього без підсумкового контролю		683,5	
	Коефіцієнт		6,83	
	Підсумковий рейтинговий бал		100	

№ п/п	Вид діяльності Модуль 2	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування індивідуальних занять	0.5	42	21
2.	Робота на індивідуальних заняттях	10	42	420
3.	Модульні контрольні роботи	25	1	25
4.	Самостійна робота	5	1	5
	Всього без підсумкового контролю		471	
	Коефіцієнт		7,85	
	Підсумковий рейтинговий бал		60	
	Екзамен		40	
	Загальний рейтинговий бал		100	

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне прослуховування, ПМК, залік.

Методи самоконтролю: уміння самостійно розучувати та проводити вокальний самоаналіз творів програмного репертуару.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка у балах	Критерій оцінювання навчальних
A	90 - 100	Відмінно - відмінний рівень знань в межах обов'язкового матеріалу, з можливими незначними помилками. За глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, за уміння пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження.
B	82 - 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих помилок. За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки).
C	75 -81	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок. За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце суттєві помилки.
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю недоліків. За знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому студент допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження.
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань. За неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії.

FX	35 - 59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає, може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Методичні дослідження, які виконує студент за визначеною тематикою, прослуховуються під час індивідуальних занять.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У таблиці представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення навчальної дисципліни «Сольний спів».

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T1	T2	50	708,5	7,08	100
502,5	156				

Змістовий модуль 2			Загальна кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Загальна кількість балів з урахуванням коефіцієнта
Практичне заняття, самостійна робота	Практичне заняття, самостійна робота	Модульна контрольна робота			
T3	T4	25	471	7,85	60
315	131				

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

На заняттях з сольного співу застосовуються загальні педагогічні та спеціальні методи навчання:

- **метод розв'язання** різних за ступенями складності навчальних завдань (дозволяє формувати у студентів систему практичних умінь і навичок; активізує діяльність студентів);

- **метод ілюстрування** (застосування викладачем елементів показу правильного звукоутворення та звуковедення);
- **метод звукового регулювання** (дозволяє студентам співвідносити звучання власного голосу з голосом викладача, а також знаходити оптимальний режим роботи голосового апарату в процесі з супроводом);
- **метод педагогічного аналізу** (формує педагогічне мислення студентів у конкретних педагогічних та виконавських ситуаціях засобом аналізу власних дій, розвиває аналітичний, вокальний слух студента);
- **метод ескізної роботи над твором** (дозволяє розширити навчальний репертуар студента з метою його застосування у подальшій педагогічній та музично-виконавській діяльності).

VIII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- робоча навчальна програма;
- навчальні методичні посібники;
- схеми, таблиці;
- збірки вокалізів;
- збірки класичних арій композиторів XVII-XVIII століття;
- збірки зарубіжних арій;
- збірки романсів зарубіжних композиторів;
- збірки романсів російських композиторів;
- збірки романсів українських композиторів;
- збірки народних пісень.

**Репертуарний список вокальних творів,
які відповідають широкому спектру вимог з навчальної дисципліни
"Сольний спів", обираються до вивчення і обіймають собою всі ступені
складності, передбачені навчальним процесом**

Вокалізи

1. Абт Ф. Вокализы для баритона и баса. - М.: Музыка, 1985.
2. Абт Ф. Избранные упражнения. — М.: Музыка, 1985.
3. Вілінська І. Вокалізи для низького голосу. – К. 1962.
4. Вілінська І. Вокалізи для високого голосу. – К.: Мистецтво, 1969.
5. Вілінська І. Вокалізи для середнього голосу. – К.: Музична Україна, 1989.
6. Вілінська І. Вокалізи для співака-початківця. – К. 1971.
7. Воронім О., Вороніна Р. 30 вокалізів на основі народних пісень. -К.: Музична Україна, 1991.
8. Гарсія М. Школа співу. –М.: Музгіз, 1956.
9. Глінка М. Вправи для вдосконалення голосу , методичні пояснення до них та вокалізи-сольфеджіо. – М.: Музгіз, 1951.
10. Далецкий О. Вокализы. –М. 1973.
11. Егорычева М. Упражнения для развития вокальной техники. – К., 1980.
12. Завалишина М. Вокализы.. – К., 1984.
13. Заринь В. Вокализы. – М., 1962.
14. Зейдлер Г. Искусство пения для сопрано или тенора. - М.: Гос.муз. издательство, 1957.

15. Конконе Дж. Сорок упражнених. – М., 1962.
16. Лютген В. Ежедневные упражнених: 20 маленьких вокализх. – М.: Музыка, 1964.
17. Маркесі М. Вокалізи – К., 1980.
18. Павлюченко С. Вокалізи для середнього і низького голосів. - К.: Музична Україна, 1979.
19. Тамшина В. И. Вокализы для сопрано. - М.: Музыка, 1973.
20. Vokalisieren Papofka. Edition Peters Op.85 Heft I (Arlberg)

Нотно-методична література

1. Карабіць І. - К.: Музична Україна, 1983.
2. Кос-Анатольский А. Вибрані пісні -К.: Музична Україна, 1991.
3. Поклад І. - К.: Музична Україна, 1991.
4. Сабадаш С. - К.: Музична Україна, 1981.
5. Шамо І. - К: Музична Україна, 1989.
6. Вечер старинного романса. - М.: Искусство.
7. Малышева Н. М. О пении (из опыта работы с певцами). - М.: Сов. композитор, 1988.
8. Популярный справочник песен. - М.: Музыка, 1991.
9. Песни ансамбля "Битлз". - К.: Музична Україна, 1990.
10. Романсы и песни П. Булахова. - М.: Музыка, 1983.
11. Старинные романсы "Умчались года...". - М.: Музыка, 1991.

Арії старовинних композиторів

1. Бах Й.С. Арія «Слезы, вздохи, трепет горе...» з кантати №21
2. Боноччїні «Per la gloria»
3. Джордані Т. «Caro mio ben»
4. Каччїні Дж. «Amarilli», «Аве марія»
5. Марчелло Б. «Quella fiamma che m`accende»
6. Монтеверді К. «Lasciate mi mirare»
7. Паїзіелло Дж. «La bella morinala»
8. Перголезі Дж. «Se tu m`ami», «Confusa smarita », канцона «Tre giorni son che Nina»; арії з кантат «Salve Regina», «Stabet mater»
9. Скарлатті Д. «Sonto nel core», «Violette»
10. Страделла А. «Pieta, Signore»
11. Честі А. «Tu mancavi a tormentarmi»
12. Чімароза Д. Каватина Нанелли з опери «Фанатик древніх римлян».

Зарубіжні арії

1. Россїні Дж. Каватина Розїні з опери «Севільський циркульник»
2. Белліні В. Полонез Ельвіри з опери «Пуритане», каватина Норми з опери «Норма»
3. Верді Дж. Арія Леонори з I дії з опери «Трубадур», арія Аїди з опери «Аїда», Сцена і арія Віолетти з опери «Травіата», арія Джильди з опери «Ріголетто», куплети Оскара з опери «Бал-маскарад», болеро Елены з опери «Сїцілійська вечірня»
4. Понкеллі А. Арія Джоконди з опери «Джоконда»
5. Леонкавалло Р. Арія Недди з опери «Паяци», арія Зази з опери «Заза»
6. Пуччїні Дж. Арія Ліу з опери «Турандот», розповідь Мімі, вальс Мюзетти з опери «Богема»
7. Берліоз Г.Л. Арія з ораторії «Осуждение Фауста»
8. Гуно Ш. Речитатив та арія Джульетти з опери «Ромео і Джульетта»
9. Оффенбах Ж. Куплети Олімпії з опери «Казки Гофмана»
10. Деліб К.Ф. Строфи Лакме з опери «Лакме»
11. Бізе Ж. Арія Мікаели з опери «Кармен»

Оперні арії українських композиторів

1. Березовський М.С. Арія Демофонта з опери «Демофонт»
2. Гулак-Артемівський С.С. Арія Оксани з опери «Запорожець за Дунаєм»
3. Лисенко М.В. Три арії Марильці з опери «Тарас Бульба», каватина Оксани з опери «Різдвяна ніч», три пісні Наталки з опери «Наталка Полтавка»

4. Вериківський М.І. Арія Панночки з опери «Вій», аріозо Настусі з опери «Пан сотник», другий монолог Ганни з опери «Наймичка»
5. Верстовський О.М. Арія Наташі «Світить, світить сонце ясне» з опери «Аскольдова могила»

Романси російських композиторів

1. Балакіреєв М. «Взошел на небо месяц ясный», «Приди ко мне»
2. Бородин О. «Спесь», «Октава», «Песня темного леса»
3. Глієр Р. «Кто, волны, вас остановил»
4. Глінка М. «Скажи, зачем», «Только узнал я тебя», «Не говори, любовь пройдет», «В крови горит огонь желанья», «К Цитре», «Ах, когда я прежде знала», «Адель», «Победитель», «Я помню чудное мгновенье», «Ночной Зефир», «Песнь Маргариты»
5. Глазунов О. «Соловей», «Сновиденье», «Не скажу никому, «Я затеплю свечу», «Чаруй меня, чаруй», «Я здесь, Инезилья», «Старый капрал», «Мне грустно», «Я вас любил»
6. Кюї Ц. «Царскосельская статуя», «Коснулась я цветка», «Смеркалось»
7. Мусоргский М. «Где ты, звездочка», «Семинарист», «Петрушка», «Листья шумели уныло»
8. Рахманінов С. «Полюбила я на печаль свою», «Вокализ», «Не пойді, красавица при мне», «Утро», «Сон», «Я жду тебя», «Ночь печальна», «Маргаритки», «Островок», «Здесь хорошо», «Арион», «Крысолов»
9. Римський-Корсаков М. «Восточный романс», «Красавица», «Нимфа», «Сновиденье», «Дева и солнце»
10. Чайковський П. «Я Вам не нравлюсь», «Уноси мое сердце», «Растворил я окно», «Средь шумного бала», «И больно, и сладко», «Слеза дрожит», «Отчего?», «Ни слова, о друг мой», «На землю сум рак пал», «Закатилось солнце», «В эту лунную ночь», «День ли царит»

Романси зарубіжних композиторів

1. Бетховен Л. «Люблю тебя», «Сурок», «Гандолетта», «Прощание», «Радость страдания», «Новая любовь», «Песня о блохе»
2. Моцарт В.А. «О Цитра, ты моя», «Тайна», «К Хлое»
3. Гайдн Й. «Поцелуй», «Розочка», «Серенада», «О, сладкий звук»
4. Берг А. «Ода Любви», «Песнь тростинки»
5. Брамс Й. «Колыбельная», «Охотник», «Ода Сафо», «Тебя забыть», «Звучат нажене свирели», «Серенада», «Девушка горит»
6. Гріг Е. «Сердце поэта», «Песня Сольвейг», «Лебедь», «Сон», «Люблю тебя», «Старая мать», «К родине»
7. Мендельсон Ф. «Фиалка», «На крыльях чудной песни», «Зимняя песня»
8. Сен-Санс К. «Соловей»
9. Шуберт Ф. «Город», «Двойник», «Девушка и Смерть», «Лесной царь», «Баркаролла»
10. Шуман Р. «Солдат», «Посвящение», «Весенняя ночь»

Романси українських композиторів

1. Барвінський В. «Місцю князю», «В лісі», «Ой сумна, темна ніченька», «Сонет»
2. Білаш О. «Жайвори», «Горить моє серце», «Цвітуть бузки»
3. Гулак-Артемівський С.С. «Стоїть явір над водою»
4. Жербін М. «Пливе моя душа», «Вокаліз»
5. Кирейко В. «Пророк», «Знов весна», «Пісня про матір», «Чого я жду»
6. Косенко В. «Говори, говори», «Вони стояли мовчки», «О, если бы ты могла»
7. Кропивницький М. «Соловейко»
8. Лисенко М. «Милованка», «Не забудь юних днів», «Безмежнеє поле», «В грудях вогонь»
9. Людкевич С. «Спи, дитино моя», «Про Бондарівну», «Ой піду я до млина»
10. Майборода Г. «Бажання», «Гаї шумлять», «Не сумуй»
11. Стеценко К. «Плавай, плавай, лебеденько», «Стояла я і слухала весну», «Вечірня пісня», «О, дивуйсь», «Дивлюсь я на яснії зорі»

Обробки українських народних пісень

1. Лисенко М.В. «Ой, не світи, місяченьку», «Ой, джигуне, джигуне», «Дощик», «Зоре моя вечірняя», «Ой, пряду, пряду», «Ой, зацвіла червона калина», «І сніг іде, і метелиця»
2. Лятошинський Б. «Тече річка невеличка»
3. Бойченко «Зелененький барвіночок»
4. Кос-Анатольський А. «Чотири воли пасу я», «Чом, чом не прийшов»
5. Яценко «Глибока кирниця»
6. Вілінська В. «Ти до мене, ти до мене не ходи»
7. Ревуцький Л. «На кладочці умивалася»
8. Колесса М. «Ой, гаю мій, гаю»

Українські народні пісні

«Вечір близенько»
 "В кінці греблі шумлять верби"
 «Гандзя»
 «Глибока кирниця»
 "Грицю, Грицю, до роботи"
 «Де ти, доню, барилася?»
 «Добривечір дівчино»
 «Добрий вечір, зелена діброво»
 «Дощик»
 "Ішов козак потайком"
 «і шумить і гуде»
 «Їхав козак на війноньку»
 «Їхав козак за Дунай»
 "Йшла я по воду"
 «Закувала зозуленька»
 «Зелененький барвіночку»
 «Зеленая ліщинонько»
 «Зацвіла в долині червона калина»
 «Зоре моя вечірняя»
 «Казав мені батько»
 «Летіла зозуля через мою хату»
 «Лугом іду, коня веду»
 "На вулиці скрипка грає"
 «Нащо мені чорні брови»
 «Не щибече соловейку»
 «Одна гора високая»
 «Ой важу я, важу»
 «Ой, джигуне, джигуне»
 «Ой, дівчино, шумить гай»
 «Ой, вербо, вербо»
 «Ой, гаю мій, гаю»
 «Ой, за гаєм, за Дунаєм»
 «Ой зірву я у рожі квітку»
 "Ой, на горі сніг біленький"
 «Ой на горі на високій»
 "Ой, на гору козак воду носить"
 «Ой, не світи, місяченьку»
 «Ой не ходи, Грицю»
 "Ой, маю я чорні брови"
 «Ой під вишню»
 «Ой піду я до млина»
 «Ой там на горі»
 «Ой у полі три криниченьки»

«Ой у полі три тополі»
 «Ой ходила дівчина бережком»
 «Ой чий то кінь стоїть»
 «Ох і не стелися, хрещатий барвінку»
 «Пливе човен»
 "Сидить дід на печі"
 «Сонце низенько»
 «Стелися, барвінку, низенько»
 «Стоїть гора високая»
 "Ти до мене не ходи"
 «Умираю моя мати»
 «Чи я в лузі не калина була»
 «Чого сидиш коло мене»
 "Хоть у мене мужичок з кулачок"
 "Якби мені черевики"
 "Якби мені не тиночки»

ІХ. ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Артемьева Е. В классе К. Н. Дормак. Обобщение вокально-педагогического процесса. – М.: Музыка.
2. Антонюк А. Постановка голоса: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Українська ідея, 2000.
3. Барсов Ю. Вокально-исполнительские и педагогические принципы М. Глинки. – М., 1968.
4. Богадулов В. Очерки по истории вокальной методологии. Вып. 1-3. М., 1929-1937.
5. Богадулов В. Вокальное воспитание детей. – М., 1953.
6. Вербов А. Техника постановки голоса. – М., 1963.
7. Витт Ф. Практические советы обучающемуся пению. – М., 1968.
8. Вопросы вокальной педагогики. Выпуск 7. Сборник статей. – М.: Музыка, 1984.
9. Гарсиа М. Школа пения. – М., 1957.
10. Глинка М. Упражнения для усовершенствования голоса, методические к ним пояснения. – М., 1951.
11. Голубев П. Советы молодым педагогам-вокалистам. – М., 1963.
12. Давидова В., Мчелидзе Д. Певческое дыхание и некоторые советы по постановке голоса. – Тбилиси: Литература.
13. Дмитриев Л. Голосообразование у певцов. – М., 1962.
14. Дмитриев Л. К вопросу об установке голосового аппарата в пении // Труды ГМПИ им. Гнесиных. Вып. 1. – М., 1959.
15. Дмитриев Л. Основы вокальной методики. – М., 2000.
16. Дмитриев Л. Рентгенологические исследования строения и приспособления голосового аппарата у певцов. – М., 1957.
17. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики. – М.: Музыка, 1968.
18. Дюм Д. Розвиток та охорона співацького голосу. – К.: Музична Україна,

- 1988.
- 19.Дюпре Ж. Школа пения. – М., 1955.
  - 20.Егоров А. Гигиена голоса и его физиологической основы. – М., 1962.
  - 21.Егоров А. Фізіологія співу і профілактика захворювання голосу співака. – Л., 1958.
  - 22.Євтушенко Д. Роздуми про голос. – К.: Музична Україна, 1979.
  - 23.Емельянов В. Развитие голоса, координация и тренинг. – СПб: Лань, 2000.
  - 24.Жданович А. Некоторые вопросы вокальной методики. – М., 1965.
  - 25.Жинкин Н.И. О теориях голосообразования//Мышление и речь. – М., 1963.
  - 26.Зданович А. Питання вокальної методики. – М., Музгіз, 1965.
  - 27.Злобин К.В. Физиология пения в профилактике заболеваний голосового аппарата. – М.- Л., 1958.
  - 28.Иванов А. О вокальном образе. – М.: Профиздат, 1968.
  - 29.Кадинов Н. Удивительное о слухе и голосе. – М., 1969.
  - 30.Канкарович А. Культура вокального слова. – М.: Муз. изд., 1957.
  - 31.Кантарович А. Гігієна голосу. – М., 1955.
  - 32.Каплун Я. М. Пособие по постановке голоса вокалистов. – М., 1998.
  - 33.Комарович И. Практические советы начинающему певцу. – М.-Л.: Музыка, 1965.
  - 34.Конвер Ю. Тренировочные упражнения в развитии певческого голоса. – М., 1976.
  - 35.Ламперти Ф. Искусство пения. – М., 1923.
  - 36.Левидов И. Развитие голоса певца и профессиональные болезни голосового аппарата. – М., 1938.
  - 37.Луканин В. Мой метод работы с певцами. / Под ред. Нестеренко. – Л.: Музыка, 1972.
  - 38.Луканин В. Обучение и воспитание молодого певца. – М., 1977.
  - 39.Менабени А. Методика обучения сольному пению. – М., Просвещение, 1987.
  - 40.Микшина М. Практические основы вокального искусства. – К.: Музична Україна, 1971.
  - 41.Морозов В. Вокальный слух и голос. – М.-Л.: Музыка, 1965.
  - 42.Морозов В. Тайны вокальной речи. – Л.: Наука, 1967.
  - 43.Назаренко И. Искусство пения. – М., 1968.
  - 44.Назаров И. Основы музыкально-исполнительской техники и методы её совершенствования. – М., 1969.
  - 45.Павлищева О. Методика постановки голоса. – М.; Л., 1964.
  - 46.Петрова Е. О динамике звука певческого голоса. – М.: Муз. изд., 1963.
  - 47.Работнов Л. Основы физиологии и патологии голоса певцов. – М.-Л., 1932.
  - 48.Работнов Л. Физиология певческого дыхания. – М., 1938.
  - 49.Рудаков Е. Новая теория образования верхней певческой форманты // Применение акустических методов исследования в музыкознании. – М., 1964.

- 50.Руководство по фониатрии. – Л., 1970.
- 51.Садовников В. Орфоэпия в пении. – М., 1958.
- 52.Сонки С. Теория постановки голоса. – Л., 1925.
- 53.Станиславский К. С. и Немирович-Данченко В.И. об искусстве актера-певца. – М.: Искусство, 1973.
- 54.Тренина П. Из опыта педагога-вокалиста. – М., 1976.
- 55.Фант Г. Акустическая теория голосообразования. – М., 1964.
- 56.Фейгин М. Індивідуальність учня та мистецтво педагога. – М., 1968.
- 57.Юдин С. Формирование голоса певца. – М., 1962.
- 58.Юссон Р. Певческий голос. Исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса. – М.: Музыка, 1974.
- 59.Юссон Р. Певческий голос. – М., 1974.
- 60.Ярославцева Л. Мировые вокальные школы. – М., 1981.

Додаткова література:

1. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва. – НМАУ, 1997.
2. Донець-Тессейер М. Збірник вправ для розвитку техніки легких жіночих голосів. Ч.1-4. – К.: Мистецтво, 1950-1970.
3. Емельянов В. В. Развитие голоса: Координация и тренаж. – СПб., 1997.
4. Емельянов В. В. Структура голосовой активности человека // Перспективы развития вокального образования: Сборник. – М., 1987.
5. Малинина О. Вокальное воспитание детей. – Л.: Музыка, 1967.
6. Морозов В. Биофизические основы вокальной речи. – Л.: Наука, 1977.
7. Морозов В. Резонансная теория искусства пения и вокальная техника выдающихся певцов. – М., 2001.
8. Огороднов Д. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе. – Л., 1972.
9. Панофка Г. Искусство пения. – М.: Музыка, 1968.
- 10.Паночка Г. 12 артистических вокализов: для меццо-сопрано или сопрано в сопровождении фортепіано. – М.: Музыка, 1969.
- 11.Яцевич Ю. Музыка: словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003.
- 12.Юцевич Ю. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу. – К., 1998.